

## NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 29.

Fylke: Møre og R.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Stranda

Emne: Julevisser

Bygdelag:

Oppskr. av: Gyvend O. Sue

Gard:

(adresse): Stranda

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

## SVAR

Det første eg mit om julevisser hand  
dette eit julegaver var i 1917. På ein  
julefest for born det året var det  
ein ungdom som hadde kledt seg  
ut som visse. Han hadde fått seg  
i ei svar maske med lang hvitt  
heilskjegg. Maska (ei) var kjøpt. På  
hans hode hadde han ei raud tui (ei)  
med ein stor "skå" i toppen. Han  
hadde han duge godt med over  
"haude" (eit). Ein raud "brøststik"  
med hvitt "ballela" (eit). Under brøst-  
stikken hadde han ei "spylta" ulltråye  
På kort munnstykke klaffelåse  
med blankt massengknappa. Rødt  
livet eit "leltte" der det hang ei  
"teniskjeit" med falksiv i. Hvite  
hose (ei) med flamma liseband  
benyttet rødt. På fotene store tre-  
sko. På ryggen bar han ein sekke  
og i den hadde han eple. I sekken  
satt han med på golvet, åpna han  
det og plukka epla og sekken og  
gav borna. Vi flukt av borna

våga seg fram til hvar og tok inn  
 epla. Komme var så rosa at dei  
 tok hau i handa og lakka. Fleire  
 av dei minste borna vart redda  
 og grek då dei såg „okyrre“. Heimare  
 vart det vanleg på julefestane  
 med nisse. Ofte var det so, nisse-  
 mannen og nissekjerringa. Ofte  
 med sekke og to øjerner med ei korg  
 i handa. Stundom kunne det vere  
 nissekjerring som hadde med seg  
 ein eller to „nisseunga“. Dei gav og  
 stundom borna kvar ei apfelsine.  
 Nissen delle aldri ut noko anna  
 på festane. Det var ikkje alltid  
 det vart mykje kjøpte varer. Stun-  
 dom mylta dei og himalaya mastar.  
 Det vart mykje „fyrskjegg“-lar-  
 i store markene til med.

Først vart nisse mannen kjent  
 gjennom julekort og julehefte. Heller  
 det kunne vere at ein løynde ann  
 skikkar og brukt andre stader.  
 Ofte mange himnar er det no nissen  
 som deler ut alle julegavene. Ofte  
 andre himnar kan det vere berre „bro-  
 fet“ og frukta han deler ut. Mange  
 tykkjer at alt dette skyld med med  
 nisse i jula det ber gale i seg. Det  
 skulle vere ein annan person - Jesus-  
 barnet - kom var midtpunktet, det  
 som samla inge og gant i løy-  
 lida. Ofte såvorne er alt medkomne  
 de nissen horte både i himnane og  
 diira tilbellingar og festar i jula.

3

Jolunissen vert ikkje sett i sam-  
band med kjeften som her vert  
kalla "garvoren". Det var det den-  
ne dei i gamle dagar dei bar tju-  
meyraut til bortpæ læven. Vår  
grauten eller juledagsmorgonen  
sag dei pæ det som ein lovnad  
ann signing og lertake i det nye  
året.

3

Vi vert ikkje ann at dei brukar  
å kle seg ut som julebukkvar  
og dele ut julegaver. Men for  
vart det kala og trutt pæ jule-  
bukkvar og enda meir julegita.  
Dette var isynlegvis mesin som  
det galdt å "merne" seg annst mo-  
gely mot. Det vart mykje brukar  
særlig framfor julebøytida å  
setje "kjærkorsa" (ein) over fjøs-  
dørene og dvingedøra. Korvne  
bragde ei kvarskift aks over døra.  
Når dei sag dette våga dei seg  
ikkje inn i fjøsane og gjorde  
nygagn med foret eller besittva.